

N:o 128.

Af herr J. Johnsson i Bollnäs, med förslag till lag angående åtgärder till åstadkommande af förbättrad skogsvård.

En hvar, som tager i allvarligt betraktande den betydelse skogarna ega, icke allenast för Norrland utan för hela landet, torde medgifva, att de, rätt vårdade och tillgodogjorda, bildar en så vigtig beståndsdel i vårt lands ekonomiska utveckling, att dess vård och skötsel är förtjent af all uppmärksamhet. Äfven i de af naturen mest gynnade länder äro skogsprodukter oundgängliga för tillfredsställelse af de fysiska behofven, och i vårt land med dess hårda klimat utgör tillräcklig mängd af denna vara nästan första villkoret för landets beboelighet. Om än den tid är förbi, då den grundsats sökte göra sig gällande, att skogsafverkningen i Norrland vållade, att trädgårdsalster i Småland ej mognade, en teori som blifvit af erfarenheten vederlagd, så kan det icke förnekas, att, der skogsmarken kalhugges utan att yngre skog uppdrages, detta måste, särskildt i det inre af landet, verka menligt jemväl i klimatiskt hänseende. Jag vill emellertid inskränka mig att skärskåda frågan ur enskild och nationalekonomisk synpunkt, enär den enskilda skogsegarens ekonomi samt våra hufvudsakliga näringar, såsom landtbruket och bergshandteringens jemna utveckling är nära förbunden och beroende af skogens vård och skötsel; och då skogsprodukter i mer eller mindre förädlad form utgöra en af våra vigtigaste exportartiklar, så torde ytterligare skäl ej böra anföras till stöd för den åsigt, att Riksdagen bör ega nödig uppmärksamhet jemväl åt denna ekonomiska angelägenhet.

En ärad motionär under förlidet års riksdag, yttrade, att den mindre jordegaren »tänker näppeligen på framtiden» samt att idealet för skogskultur syntes vara att genom lagstiftningsåtgärder underlätta att skogsmarkerna öfverlättes med eganderätt till stora bolag. Denna dom öfver de mindre jordegarna är så mycket hårdare, som den endast delvis är sann. Att en del af dem visar föga intresse för skogens återväxt berättigar ej till det antagandet, att de mindre jordegarna, som inom vårt land utgöra det öfvervägande antalet, skulle vara obekymrade om framtiden. Tvärtom har intresset för skogarnas bevarande och skötsel visat sig märkbar i samma mån värdet af skogsalster stigit, om ock vanvård — lyckligvis å temligen begränsade områden — förekommit. Den aktade motionärens hänförelse öfver större skogsegares och företrädesvis de stora bolagens skogskultur lär endast kunna förklaras af bristande kännedom om verkliga förhållandet. Att en del större skogsegare vårdar sin skog på ett i allo berömvärdt sätt, erkännes villigt, men dessa höra till undantagen. Regel är, att de större skogsegarna i allmänhet lika litet som en del af de små visa något intresse något skogens återväxt.

Frågan om de åtgärder, som från statens sida kunna och böra vidtagas i ändamål att bevara de enskilda skogarna i riket och deras bibehållande för framtiden i det skick, som må anses för landets behof betryggande, samt väcka intresse för skogskultur och uppbringandet af skogarna till största möjliga konstanta afkastning, innefattar en af de viktigaste uppgifter.

Kongl. Maj:t och Riksdagen hafva jemväl under skilda tider behandlat detta viktiga spörsmål, och undantagsbestämmelser, afseende inskränkning i den enskildes rätt att afverka skog, vunnit tillämpning i tre af rikets län, dervid en s. k. dimensionslag införts eller förbud att, utan förutgången utsyning, afverka träd för export under en viss dimension. Att föreskrifter för andra delar af landet ej kommit till stånd, har förvisso ej berott på bristande intresse för frågan, utan i svårigheten, att, då en dimensionslag ej ansetts lämplig, finna en lösning, som å ena sidan ej hindrar den enskilde skogsegaren att, utan att vidkännas betydliga kostnader för utstämpling o. d., försälja skogsalster, som utan skada kunna, ja ofta för en rationel skogsskötsel böra afverkas, och å andra sidan betrygga skogens återväxt.

Det torde svårigen kunna förnekas, att en väl ordnad skogsvård icke allenast låter väl förena sig med, utan till ock med nödvändigt betingar

successiv afverkning äfven af ungskog, och att genom en sådan afverkning, förutsatt att det afverkade får fritt disponeras, lemnar ett icke oväsentligt bidrag till skogens afkastning. Det kan följaktligen icke vara med landets fördel eller med sunda lagstiftningsgrundsatser förenligt att, till förekommande af öfverklagade enskilda missbruk, genom allmänna påbud inskränka den lofvärda omtanken att på bästa sätt tillgodogöra sig värdet af smärre dimensioner.

Det är jemväl påtagligt, att ett förbud för export af skogsalster under en viss dimension, icke inom öfriga delar af landet, der tillfälle till afsättning af skog till kolning, pappersmassa och en mängd andra behof, kan leda till vare sig bevarande af skogen, befordra återväxten eller uppbringandet af dess afkastning. Den enda praktiska utväg, införandet af bättre skogskultur, utan hämmande band, der dessa ej äro oundgängligen nödvändiga, synes endast kunna vinnas derigenom, att vederbörande länsstyrelse egde att, der missbruk egde rum och åtgärder för återväxt ej vidtoges, förbjuda afverkning af skog under en viss dimension. Om den mening vinner erkännande, att, om än staten rättsenligt har åliggande och befogenhet att vaka öfver begagnandet af de skogar, som tillhöra enskilda personer, staten dervid dock bör söka att med det nödiga afseendet å samhällets väl förena friheten i den enskildes dispositionsrätt, så att statens ingripande icke komme att sträcka sig längre, än omsorgen om allas väl ovilkorligen kräfver, och den enskildes frihet så litet som möjligt inskränkes; så lär denna dimension, jemväl ur synpunkten att vara afpassad för hela landet, icke böra sättas högre än sexton centimeter i diameter utanpå barken, 4 $\frac{1}{2}$ meter från marken.

Det kan möjligen invändas att återväxt icke befordras derigenom, att egaren af en skogsmark förbjudes att afverka träd, som utvuxit till en viss groflek, och att det vore verksammare, om jordegaren ålades att sörja för återväxt. Men härvid må erinras, att man i afseende på den åsigten att, i stället för fridlysningsprincipen, antaga och såsom ett för hela landet gällande stadgande påbjuda återplanteringsskyldigheten, onekligen måste finna den senare förtjent af uppmärksamhet, om än, vid en närmare granskning samt tillämpningsförsök i åtskilliga orter, man stöter på svårigheter, hvilka göra ett sådant stadgande alldeles opraktiskt för närvarande förhållanden. Betraktar man med noggrannhet de frukter, denna princip burit i de länder, der den varit eller är tillämpad, skall man ock

med dem finna sig föga tillfredsstäld. Principens ultima ratio är expropriation eller jordegarens despolierande.

Der afverkningen icke utsträckes till träd af mindre dimensioner än de här ofvan föreslagna sjutton centimeter på 4 $\frac{1}{2}$ meters afstånd från marken, torde i allmänhet återväxten vara betryggad. För en allmängiltig bestämmelse, att jordegare böra vara pligtige bereda återväxt å skogsmark, som ej afverkas för införande af högre kultur, erfordras, att jordegarna skola inse gagnet af en sådan föreskrift och att de i följd deraf sjelfva vilja åtaga sig den hufvudsakliga tillsynen af dess efterlefnad, hvarförutom bestämmelsen torde blifva betydselös.

Då en obligatorisk dimensionslag, efter de grunder, som gälla för Vester- och Norrbottens län, verkar retroaktivt, så torde länsstyrelsernas rätt, att, der afverkning sker i den utsträckning att återväxten hotas, förbjuda skogens anlitage annat än till husbehof, äfven gälla innehafvare, eller den, som på grund af upplåtelse förvärfvat rätt till afverkning af skog å annans mark; och lärar jemväl af detta skäl förbudet ej böra utsträckas till gröfre dimension än den här ofvan angifna.

Vården om skogarna och uppsigten om föreskrifternas efterlefnad torde med minsta kostnad och olägenhet omhänderhafvas af de kommunala myndigheterna jemte erforderligt antal, minst två inom hvarje kommun, af länsstyrelsen, på förslag af kommunalstämma, förordnade personer, som ega att bedöma skogstillståndet inom sitt distrikt, och tillse att lagen blir lefvande och verksam, samt, då anmälan om befarad sköfling af skog förekommer, verkställa besigtning å marken och till länsstyrelsen derom afgifva berättelse.

För att, så vidt ske kan och efter våra förhållanden, befordra en rationel skogskultur, är det af vikt, att den uppfattning må göra sig gällande och vinna insteg, att den afverkade, för export afsedda skogen, skulle åtminstone till någon del ersätta de kostnader, som äro nödiga att bereda återväxt. Tanken härpå är icke ny, den har utgjort föremål för öfverläggningar redan under sexton- och sjuttonhundratalen, ehuru den ej vann bifall och regeringens omtanke om skogsväxtens befrämjande då inskränkte sig till föreskrifter om bevarandet af s. k. bärande träd, och att en jordegare för hvarje hugget träd, vid tre markers bot vore ålagd att plantera och från boskapen freda två nya af samma slag, hvarjemte, enligt 1691 års skogsordning för Skaraborgs län, hvarje bonde derstädes var förpligtad årligen plantera åtminstone 12 pilar.

Förslaget om bildandet af en skogskulturfond har under senare tiden tagit mer bestämd form genom en af herr grosshandlaren N. G. Sörensen för få år sedan utgifven broschyr i ämnet, som förordar, att en viss afgift skulle utgå för hvarje exporterad standard virke och ton trämassa, hvilken afgift skulle på bästa sätt användas till återplantering af skog. Detta förslag synes förtjent att tagas i öfvervägande.

Att den, som å afverkad skogsmark anställer återplantering och kapitaliserar kostnaderna ej mindre för inköp af sjelfva markens än ock de för återplanteringen erforderliga kostnader, skall i de flesta fall finna, att det i sådan skogskultur nedlagda kapital ej lemnar hög ränta, enär skogens återväxt ej håller jemna steg med i allmänhet gällande räntesatser. Bevis för denna uppfattning skall snart komma att föreligga i de af staten för skogskultur inköpta skogsmarker. Hvad är då naturligare, än att man utgår från den enda sunda och i ekonomiskt hänseende rigtiga grundsatsen, att utaf behållningen af den afmejade skörden, i förevarande fall ståndskogen, må användas en del som bidrag till att sätta marken i stånd att frambringa ny afkastning. Denna helt visst allmängiltiga grundsats bör vinna tillämpning på vår skogsskötsel, och med moderation och varsamhet genomförd skall den bära de bästa frukter för framtiden.

Den afgift för exporterade trävaror eller pappmassa i en eller annan form, som skulle erläggas, torde lämpligen kunna bestämmas till en krona för hvarje standard trävaror om 4,318 kub. meter, samt en krona för ton torr och 50 öre för ton våt trämassa.

Man må icke föreställa sig, att denna afgift komme att uteslutande drabba sågverksegaren eller exportören. Afgiften drabbar hvar och en som afverkar den skog, som utgör föremål för export, i förhållande till afverkningens omfattning, enär den, som köper afverkad eller oafverkad skog i syfte att förädla och exportera den samma, gifvetvis måste taga i beräkning de kostnader i ett eller annat afseende, som med dess realiserande står i samband, således jemväl den afgift, som i berörda fall kan vara exportören ålagd. Afgiften drabbar således uteslutande skogsegaren i förhållande till storleken och beskaffenheten af skogsmarken och deraf härledd afverkning, och detta med rätta. Då afgiften är afsedd att med skog kultivera den afverkade skogsmarken, är det rätt och billigt att den, som är egare af de marker, hvilka af kultiveringen få ökadt värde, jemväl får vidkänna den tillfälliga uppoffringen. Att på detta sätt betrygga återväxten har så många företräden framför den obligatoriska skyldig-

heten att sörja för återväxt med deraf följande vitesförpligtelser m. m. för jordegaren och är så påtagligt, att vidare bevis ej torde behöfva anföras.

De medel, som för exporterade trävaror inflyta, torde lämpligen förvaltas af en styrelse, bestående af landshöfdingen, som ordförande, och två af landstinget, för en tid af två år, utsedde ledamöter. Denna styrelse uppbär de medel, som tillkomma länet och, efter afdrag af kostnader för besigtningar af de inom kommunerna utsedde gode män m. m., beslutar om de åtgärder för skogskultur i allmänhet och skogsplanteringar i synnerhet, som inom hvarje län böra vidtagas, samt öfvervakar, med biträde af vederbörande revierförvaltare, att de medel, som till kommun anslagits till skogsvård, blifva på ett fruktbärande sätt använda.

Med anledning af den grundtanke, att den afgift, som erlägges för exporterade skogsalster, skall användas för återväxt å skogsmark inom det län, hvarest afverkningen af samma alster egt rum, lärar, der till förädling vid ett sågverk eller vid en fabrik virke hemtats från flera län, fördelningen emellan de olika länen ske efter det antal timmer eller vagnslaster skogsalster, som må vara inom det ena eller andra länet afverkade; och torde närmare bestämmelser om de uppgifter, som må vara i berörda afseende erforderliga, utfärdas af Konungen.

De bestämmelser om den afgift, som för exporterade skogsalster bör erläggas för befrämjande af skogens återväxt, har jag tagit mig frihet att i särskild motion föreslå.

Med anledning af det anförda, får jag vördsamt hemställa:

att Riksdagen för sin del måtte antaga följande lag, angående åtgärder till åstadkommande af förbättrad skogsvård.

§ 1.

Den till skogsvård egnade mark skall dervid bibehållas, der den ej odlas till åker eller äng eller afrödjäs till trädgård, byggnadstomt eller för annat likartadt ändamål.

§ 2.

Varder till skogsvård egnad mark för annat ändamål, än i § 1 säges, af jordens egare eller innehafvare

eller, med hans lof och minne, af annan sköflad eller förödd, så att skogens naturliga återväxt omöjliggöres eller äfventyras, och sker det icke till följd af föreläggande vid laga skifte eller af annat tvång, då eger Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet att, der så nödigt pröfvas och betryggande åtgärder för skogens återväxt ej varder vidtagen, vid vite förbjuda, att träd, som 4 $\frac{1}{2}$ meter från marken ej håller i genomskärning sexton centimeter må å ifrågavarande hemmans eller egendoms till skogsbruk häfdade mark, tillsvidare, för annat än husbehof afverkas.

2. Har förbud för afverkning å skog meddelats, och visar ej egaren eller innehafvaren, att betryggande åtgärder för skogens återväxt blifvit vidtagna, ege Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter det kommunalnämnden i den ort, der skogsmarken är belägen, blifvit hörd, föreskrifva de åtgärder, som böra af egaren vidtagas för vinnande af en tillfredsställande återväxt.

§ 3.

Visar egare eller innehafvare af skog, hvilken enligt § 2 blifvit under förbud stäld, att ändamålsenliga åtgärder för skogens återväxt blifvit vidtagna å den afverkade marken, eller att de orsaker, som föranledt förbudet, icke längre finnas, varder det meddelade förbudet af Kongl. Maj:ts befallningshafvande återkalladt; dock åligger egaren af skogen att deråt egna den vård, som för nämnda ändamål nödig är, vid äfventyr att förbudet eljest förnyas.

2. Hvad nu är sagdt om skogens egare gälle, då skogen på grund af arrende eller annat aftal af annan innehafves, äfven för innehafvaren.

§ 4.

1. Kommunalnämnd hälle uppsigt å skogens vård och skötsel inom kommunen. Finner kommunalnämnd

skogsförödelse vara för handen, såsom i § 2 sagdt är, eller att hvad i § 3 stadgas icke behörigen iakttages, göra derom anmälan hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande.

2. Sker sådan anmälan eller förekommer eljest anledning till vidtagande af åtgärd, som i § 2 eller § 3 föreskrifvits, då skall Kongl. Maj:ts befallningshafvandes låta genom de i § 5 omförmälda gode män förhållandet på stället undersöka, hvarom egaren af skogen bör förut underrättas, och ingifve gode männen till Kongl. Maj:ts befallningshafvande förslag om de åtgärder, hvilka anses böra vidtagas. Kongl. Maj:ts befallningshafvande infordre egarens eller innehafvarens af skogen förklaring och meddele derefter sitt beslut. Dock ege Kongl. Maj:ts befallningshafvande, derest omständigheterna dertill föranleda, att, sedan undersökningsinstrumentet inkommit, innan slutligt utslag meddelats, på sätt i § 2 sagdt är, tills vidare vid vite förbjuda afverkning å ifrågavarande skogsmark.

2. Kostnaden för sådan undersökning skall, då skogen, på sätt i denna förordning sägs, varder under förbud stäld, godtgöras af den, som finnes hafva gjort sig skyldig till öfverdrifven afverkning, men eljest, äfvensom der tillgång hos denne saknas, af länets skogskassa.

§ 5.

De gode män, hvilka hafva att verkställa den i § 4 föreskrifna undersökning, förordnas, på förslag af kommunalstämman, af Kongl. Maj:ts befallningshafvande för en tid af två år.

§ 6.

I fråga om kallelse å gode männen samt dem tillkommande ersättning gälle hvad om ersättning till skiftesgodemän stadgadt är.

§ 7.

1. Inom hvarje län tillsättes en styrelse, bestående af landshöfdingen, som ordförande, och två af landstinget för en tid af 2 år utsedde ledamöter.

2. Styrelsen, som har till uppgift att, så långt tillgängliga medel förslå, befordra skogskultur och skogens återväxt inom länet, eger att, efter derom gjord framställning, bevilja anslag till kommuner för detta ändamål och, jemte vederbörande revierförvaltare, öfvervaka, att anslagen varda för det afsedda ändamålet använda.

§ 8.

1. Öfver skogskassans medel och förvaltning aflemnar styrelsen, före Mars månads utgång, redovisning för det sistförflutna året.

2. Sedan redogörelsen granskats af tvenne revisorer, som jemte ett lika antal suppleanter årligen väljas af landstinget, meddele landstinget styrelsen, der anledning till anmärkning ej förekommer, ansvarsfrihet.

§ 9.

Afverkas skog, som enligt § 2 är under förbud stäld, vare virket till länets skogskassa förbrutet.

§ 10.

Åtal för öfverträdelse af denna lag, tillkommer kommunalmyndighet och de enligt § 5 tillsatte gode män samt den, Kongl. Maj:ts befallningshafvande för, hvarje särskildt fall kan finna skäligt förordna.

§ 11.

Vite, som enligt denna lag ådömes, tillfaller länets skogskassa.

§ 12.

Den, som icke åtnöjes med Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut i de mål, hvarom här ofvan sägs, eger att deröfver hos Kongl. Maj:t föra klagan inom fyratiofem dagar efter det han af beslutet erhöill del, dagen då det skedde likväl oräknad, dock lände beslutet till efterrättelse, intill dess att högre myndighet annorlunda förordnat.

§ 13.

Denna lag är ej tillämplig på Gotlands, Vesterbottens och Norrbottens län, utan gälle för dessa län hvad särskildt är stadgadt.

Med begäran om remiss till lagutskottet, får jag vördsamt anhålla, att, om utskottet finner syftningen af här framställda förslag riktig, men ej i allo gillar ordalagen, utskottet då ville i dessa vidtaga af förhållandena möjligen påkallade förändringar, endast det med motionen afsedda syftet vinnes.

Stockholm den 26 januari 1895.

J. Johnsson.